

Eesti Rahva Muuseumi tähendus

KRISTA ARU
Riigikogu liige,
Vabaerakonna fraktsioon

Eesti Rahva Muuseumil on nüüd esimest korda võimalus kõnelda täiel jõul kaasa selles, et Eesti kultuur iseolemisenä kestaks ja kannaks endas rahva tahet ning loomisjõudu.

Eesti Rahva Muuseumil pole kunagi enne olnud oma kodu. ERM on pidanud rohkem kui sada aastat kasutama ajutisi peatuspaiku, küsides ja paludes võimalusi. Kuid sellest hoolimata on ERMil olnud oma koht, väärtus ja tähendus.

Aastal 1909, mil Eesti Rahva Muuseum ametlikult asutati, oli seda muuseumi vaja eelkõige selleks, et kasvatada eestlaste eneseteadvust, anda eneseusku eesti rahva arenemiseks kultuurirahvana. See püüd ja soov olid nii tugevad, et lubasid töötada aadete eest ja nimel. Sõjaeelses Eesti Vabariigis küpses ERM kultuuri mõtestavaks teadusasutuseks, mille sisuline pädevus lubas tõusta valdkonna liidriks nii uurimistöös kui ka populariseerimises. Et hoida ERMi siiski, vaatamata akadeemilisuse kasvule sisulises töös, rahvalähedasena, pöörati suurt tähelepanu kirjasaatjate võrgu tegevusele, püüti hoida personaalset kontakti iga muuseumi kaastöölisega ning korraldati muuseumi

piduõhtuid võib-olla isegi liiga sageli. Aga tänu kõigele sellele tundis rahvas, et ERM on oma, kuid samas ka igati võrdväärne partner kõikide teiste rahva- või rahvusmuuseumidega. ERM andis rahvakultuurile väärikust ja nii oli lihtne selle üle uhke olla kodus ja rõõmustada muuseumi edusammude üle välisilmas.

Direktor Tõnis Lukas tänab ERMi uue hoone avamisel ehituse käivitanud direktorit Krista Aru.

Foto: Ove Maidla

Nõukogude võim laastas ERMi kogusid, jagas neid laiali ja hävitas. Jagatuna kirjandusmuuseumiks ja etnograafiamuuseumiks jäi ERMi vaim nende asutuste töötajate isiklikuks vastutuseks. Mõni jaksas seda kanda ja mõni ei jaksanud.

Taasiseseisvunud Eestis ärkasid kõik muuseumid uuele elule ja andsid endast parima, et avada inimestele seni keelatud ja seetõttu peidus olnud sündmused, esemed ja inimesed. ERM, kuhu mahtus vaid senise etnograafiamuuseumi osa, sai uued ajutised pinnad ja võimaluse esimeheks suuremaks püsinäituseks nõukogudeaegses raudteelaste klubis.

***ERM on rahva oma,
rahva loodud
ja ehitatud.
Selles ongi
ERMi tähendus.***

Raadile, endisele nõukogude sõjaväe territooriumile kerkinud ja sel aastal avatud suursugune hoone „Mälestuste väli” lubab ERMil esimest korda olla suur oma sisus ja võimalustes, muretsemata selle pärast, kas lagi langeb sisse, kas vesi uputab, kas ruum mahutab, kogud hallitavad jne. Sisulisena suur olemist peaks uues hoones toetama näiteks juba fondihoidlate sisekliima. Seda sai projekteeritud ja katsetatud ning olen kindel, et ka ehitatud nii, et fondihoidlate seinad peaksid ise imama niiskust, kui seda hoidla õhus on liialt palju. Ja vastu-pidi – õigel ajal õhku vajalikul määral niisutama. Temperatuuri kõikumine mõne kraadi võrra ei pea kedagi murelikuks tegema, kui ruumi niiskus on korras. Sellise arvestusega – vabastada muuseumi

töötajad nendest ülesannetest, mis ERMi vanades majades suisa aega ja raha sõid – said tegelikult plaanitud kõik ruumid. Isegi see, et ERMi hoone sai projekteeritud maaküttega, oli teadlik valik ja otsus: ERM ei saa muutuda asutuseks, mille ülalpidamise puhul peaks keegi kogu aeg mõtlema rahale ja toimetulekule.

ERM äratas militaarse ja oma vahepealsete aastate tõttu mälestustes tõrjutud Raadi taas ellu. See ongi laias plaanis ERMi ülesandeid: hoida meie kollektiivset mälu, julgeda äratada ka mälestusi, mis on valusad, kuid vajalikud mäletada, neist õppides ka kasvada. Esitada küsimusi, tuua avalikku arutellu teemasid, näidata asjade, sündmuste ja inimeste eri tahke ja külgi. Mitte olla kohtumõistja, vaid probleemide, kitsaskohtade, tundmatute tegurite tõstataja, küsija ja mõistja. Olla algataja ja kandja, aga ka ühiskonna enda sidustaja. ERMil on kõik võimalused seda rolli ühiskonnas täita, sest puudust ei ole ei ruumist, esitlusvahenditest ega oskustest.

Eesti Rahva Muuseumi roll ühiskonnas on veelgi suurem. ERM peab heas mõttes olema nn katus kõigile, kes rahvakultuuriga tegelevad, olgu need siis vanade muustrite taaselustajad, unustatud lugude otsijad või oma vanaema tooli parandajad. Olgu need üksikud inimesed, seltsid või asutused. ERM on rahva oma, rahva loodud ja nüüd ka ehitatud. Selles ongi ERMi tähendus.

Eesti vajab rohkem kui kunagi enne kultuuri aukohale seadmist. Kultuuris peitub võti meie teede liiklusohutuse tagamiseks ja poe kassapidaja töö väärtustamiseks. ERMil on nüüd, pärast 107 aastat, esimest korda võimalus täiel jõul kaasa rääkida selles, et Eesti kultuur iseolemisena kehtaks ning kannaks endas rahva tahet ja loomisjõudu. Ma usun, et oma kodu saanud Eesti Rahva Muuseum tahab ja oskab seda teha.